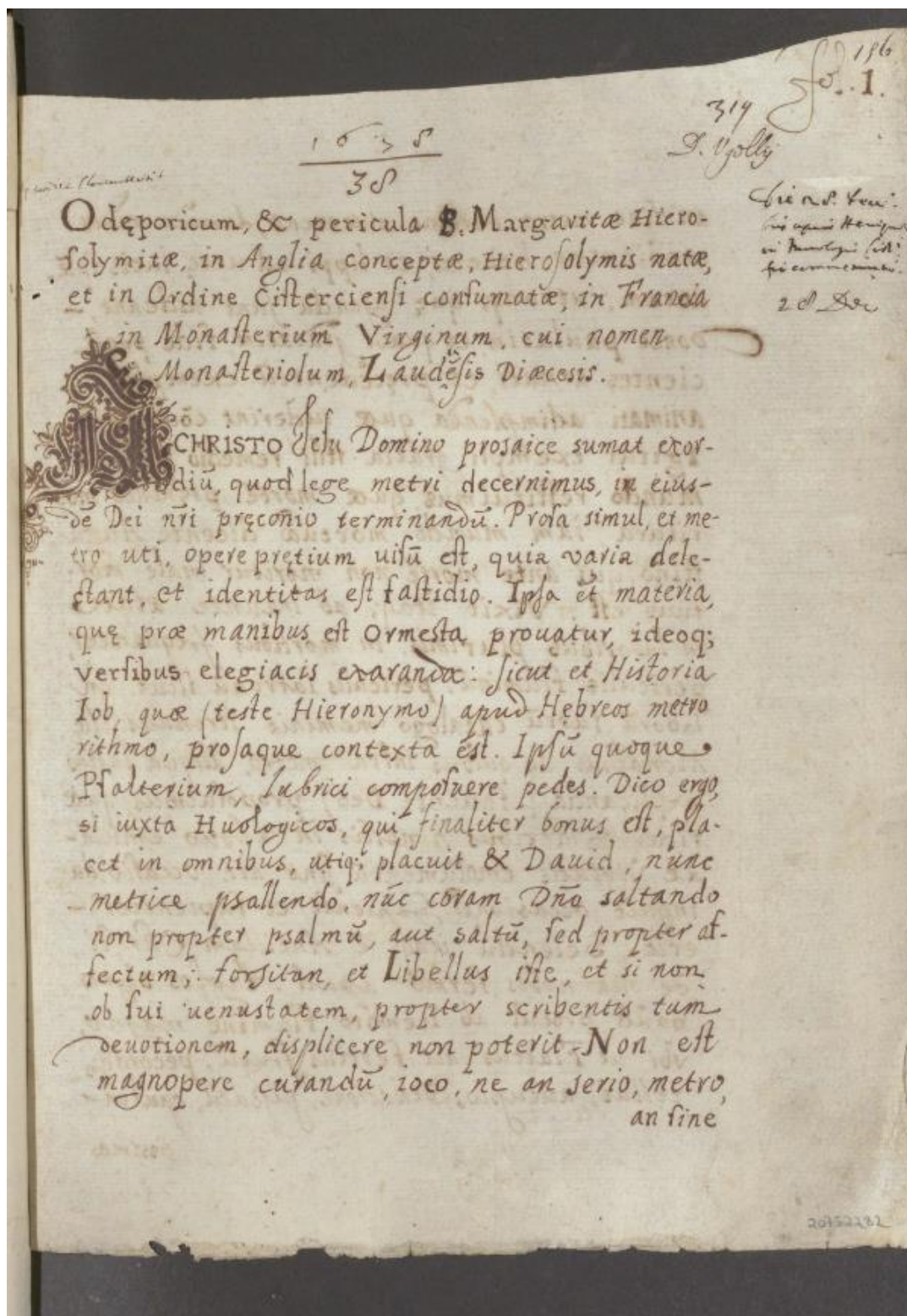

Thomas de Froidmont: Odoeporicon et pericula Margarite Iherosolimitane¹

fol. 53^r Odoeporicum et pericula Margarite Iherosolimitane, in Anglia concepte, Iherosolimis nate et in ordine Cisterciensi Consummate in Francia, in monasterium Virginum, cui nomen Monasteriolum, Laudensis dioecesis.

1. A Christo iam Domino prosaice sumat exordium, quod lege metri decernimus in eiusdem Dei nostri preconium terminandum. Prosa simul et metro uti opere pretium visum est, quia varia delectant et identitas est fastidio. Ipsa etiam materia, que pre manibus est, ornesta provatur ideoque versibus elegiacis exaranda, sicut et historia Iob, que teste Iheronimo apud Hebreos metro, rithmo prosaque contexta est. Ipsum quoque psalterium lubrici a composuere pedes. Dico ergo et iuxta Huologicos, qui finaliter bonus est, ploret in omnibus, utique placuit et David, sive metrice psallendo sive coram Domino persaltando non propter psalmum aut saltum, sed propter affectum. Forsitan et libellus iste, etsi non ob sui venustatem, at propter scribentis tamen devotionem displicere non poterit. Non est
10. magnopere curandum, iocune an serio, metro an sine metro veritas elucescat, dummodo rudes erudiantur, hebetes et lippi ad mere lucis splendorem, utrique que agenda sunt, videant, donec paulatim et quasi gradatim fide proficientes, armati et precelestium (?) exemplis animati, ad implendum, que viderint, convalescant.

Igitur exempli gratia stili remedio personam mundo restituimus, que mortem prevenit moritura, iam mundo mortuam, dicente Augustino qui ante mortem non moritur, male mortuus est. Vixit itaque ab ineunte etate in laboribus (fol. 53) plurimis, in mortibus frequenter, periculis fluminum, periculis latronum, sicut in laborum suorum chatalogo meminit strenuus ille monachus. De quibus infra metro aliqua latius explicanda favente Deo proposuimus, que fidei et moribus honestis in aliquo emulande virtutis emolumentum sint.
20. Ecclesiastes «Da», inquit, «occasionem sapienti et sapientior erit».

Sciendum itaque est ancillam Christi, de qua nobis sermo, apud Anglos Deyros haud procul ab Umbro flumine magno, ubi, ut Flaccus ait, fertilis frugum pecorisque tellus aucupio, venatione, piscatu opulentissima est, fuisse conceptam; inde matris in utero, patre comitante,

¹ A prózai részt és a verses rész első 235 sorát SCHMIDT 1986-os kiadása alapján, a verses rész 236. sortól 812. sorig terjedő szakaszát pedig a Bibliothèque Royale de Belgique *Collectanea Bollandiana* 8789-8989 kézírata alapján saját átírásomban közlöm.

advectam Iherosolimam, ibique natam in loco, ubi steterunt pedes Domini. Egregia terrarum omnium terra, ubi Domini Domini exitus mortis et prophete mortui sunt. Itaque in Occidente, ut dictum est, concepta et in Oriente nata, postquam dies purgationis matris sue completi sunt, utriusque parentis ope et opera per varios casus et discrimina multa ad solum geniale redimitur, ubi et adolescentie tempora peregit in pago Beverlaco, gentis illius emporio, tum pro negotiantium frequentia, tum pro loci libertate celeberrimo. Continentur enim ibi

30. eiusdem patrie patroni sancti, scilicet Ioannis quondam Eboracensis archiepiscopi, reliquie, ut meminit ab eo presbyter ordinatus Beda Venerabilis in gentis illius historia, sepultum eum perhibens in Sylva Deirorum. Unde etiam in summa devotione locum venerantur indigene adeo, ut infra ban leugam, id est banum leuge, reis et fugitivis in publicum deputetur asilum. Hic autem adolescentie complevit annos, et adulta baiulans sibi crucem, ut Christum Christiana sequeretur, pergere profecta (?) est in transmarina. Quid plura? Veniens Hierosolimam (fol. 54) capta est et captivata est cum Iherosolimis, Saladino tunc Orientalibus imperante. Itaque data pro se redimenda modica, que supererat, pecunia evasit. Cumque ad Lachis civitatem, quasi loca segura, confugisset cum peregrinorum caterva sibi coniuncta iterum capta pro confessione Christi et vinculis addicta per menses 40. quindecim... His ergo completis diebus in purificatione Beate Marie Virginis mediante cive Tyrio christianissimo cum concaptivis omnibus redempta est. Inde per heremum vastissimam transmigrans venit Antiochiam ad sepulcrum Beate Margarite vota persolvens et post paululum ab exercitu Saladini cum Antiochenis obsessa est, sed miserante Deo gentilibus fugatis Christianis concessa est victoria. Ibi peremptorum spoliis iam (?) ditata ad Tripolim festinat, ubi prede patuit et fere carceri mancipata est. Consilium tandem (?) fuit ad Acharon venire, et quod orta est contentio inter principes, regem scilicet Francorum et regem Anglorum, qui subiugata sibi Cipro insula Tholomaydam advenerat, cumque coesse vix sustineret necdum aliis subesse, egre admodum tulit collegam alterius exercitum tamquam proprium edictis parere suis voce preconaria per medium castrum sollicitantem. Turbata hac 50. simultate principibus turbatur etiam, ut assolet, ignobile vulgus. Tandem tot et tantis per terra (?) incommodis ad suos remeare disposuit Sunamitis nostra, navemque ascendens pe^rtransiit de gente in gentem, per terras et mana, ut merito iuxta Isidorum a mari Margarita nominatur, que nondum nata mare bis transiens, immo mana novies postmodum transfretavit, omnia, que habuit, mittens in gazophylacium, duo videlicet minuta, corpus et animam pro Christo exponens vento et mari. «Qui perdiderit animam suam propter me», ait Dominus, «Inveniet eam» ; ideoque quoadusque vixit, animam suam perdere non cessavit,

ne perderet in eternum. Primo quidem (fol. 54^v) in remote ac molestissime peregrinationis afflictione, demum involuntaria subiectionis abiectio Deo immolans abominationes Egiptiorum, secundum ordinem Cisterciensem conversando, germani fratris fratris exemplo 60. provocata atque piissimi Claromontensium et Blesensium Comitis Ludovici liberalitate negotium procurante, ut vite secularium valefaciens, velut gemma inclyta de luto luci reddita, Marie Margarita ministret. Merito quidem, per Mariam enim semel et secundo, miraculo satis evidenti erepta est de manu tribulantis. Sed ista hic in prohemio capitulatim tetigisse sufficiat sicut et alia horum similia, que ordinanda nequimus et ordinanda metro iudicavimus. Ingressa est igitur monasterium Virginum, cui nomen est Monasteriolum, in episcopatu Laudunensi, conversa, ibique per annos duodeviginti conversata est, frequenter- atque fortiter salutando Mariam, que multum laboravit in nobis maxime quando ipsius animam mortis Christi amaritudo amarissima pertransivit. Unde satis probabile est, filii gloriam cum matre non tam communem esse quam eandem. Equidem cum sit una passio

70. Marie cum Christo, una caro, spiritus unus, ex quo ei dictum est, Dominus iterum Inseparabiliter perse . . . it promissum ei donum. Sane in ipso calce opusculi, ut sit iuxta Isaiam «fructus eius in cacuminibus eius», ne quis sine fenore simplicem legat historiam ex rerum circumstantia occasione nacta, lectoris emolumento provisum est. Unde ex promptuario Domini suffragia ...nd... inserui patrum sententiis in unum exactissima diligentia redactis, illis dum sequor, que . . . plus in exortando ponderis consequentie et eruditionis medulle, que preferre (?) videbantur et hoc lege (?) metri.

Siquidem quod metro capitur, melius citiusque tenetur, sicubi vero, ut in metro assolet, obscuritatis aliquid inciderit, (fol. 55^r) necessaria in margine parastessis breviter explanabo. Que autem scribuntur, ex eius ore, de qua referuntur, accepi; calvi ratus, ut Sallustius ait, si 80. dubia pro certis exponerem, ne forte nostra legens in angulo sicophanta in publico roderet et rideret, sincerum cupiens vas incrustare, in electis maculam querens, in scirpo nodum. Da veniam, lector, non defendo, sed reprehendo, quod marmoreum parietem luto superinduxerim, involvens sententias sermonibus imperitis aut cassa munia (?) expolitis. Perspicuum est, quod ... a...ne est et penitus (?), dum delectat, insidet, maxime ubi iuxta Platonem verba rebus cognata procedunt.

Velut autem aureis positus in canistris concolor metallo favus alludat comestoris avidi palatum pariter et aspectus geminata voluptate reficiens, itaque rei geste seriem versibus ritmisque prosequi elegiacis scriptor, sed poeta rudis, adnisi.

Explicit prefatio Domini Thome Anglici monachi Frigidi Montis Ordinis Cisterciensis, qui fuit unus ex comitibus et sociis Sancti Thome Cantuariensis Archiepiscopi, dum exularet in Francia.

Incipit liber eiusdem Thome, qui dicitur pericula Margarite Iherosolimitane, sororis sue, quem metricè composuit ad laudem Dei et ob amorem dicte sororis sue.

Que nuper didici, referam prece victus amici;

«Dic», ait «ignota sive legenda nota!»

Publica privatis quia prestant, ergo gratis,

Quod non celari debuit, immo dari.

5 Non vacat a tristi pena laus obruta Christi,

Hinc est cura mihi gesta referre Dei,

Si possum recte, si non, quocumque modo rem

Aggredior, Christus hoc ducat, ergo sequor.

Dura pati, Christe, pro te liber admonet iste;

10 Scriptoris messes sit sine fine quies.

Cum minus accepta fuerit, rudis hec et inepta

Lectio nostra, suo corrigat ille stilo,

Historie pars prima nitet novitate stupenda;

Que magis edificent, optima fine latent.

15 O Margarita, fastus sit tibi vita

Penis attrita, dic, precor, an sit ita.»

«Est ita», prorsus ait, «fama res maior habetur:

Ut concepta fui, protinus exul eram.

Bis non nata maris undis committor amaris

20 Nam motus pelagi terque quaterque tuli.

Mox ut concipior, Anglorum gente relictā

Iherusalem tendit sanctus uterque parens.

His honerosa comes materno deferor alvo,

Post menses aliquot urbs sacra finit iter.

25 Et dum vota pater pia solvit, nascor ibidem.

Lactens Anglorum transvehor ad patriam.

Forte die quadam, dum pascua lata subimus,

Nos lupus aggreditur, cedis amore ferox.

Quem pater ut vidit ad me procedere velle,

30 Pro me sollicitus, vimque dolumque parat.

Tres simul imbelles, ego parvula, mater, asellus,

Qui me gestabat, cogimur ire metu.

Stat pater intrepidus et vellit ab arbore ramum,

Quem tamquam ludens post sua terga trahit.

35 Cum lupus accedit, tirsum movet; ille recedit

Nec quemquam ledit, sed fugit atque redit.

Dira fames ... fit finis amena,

Et sua delusus tendit ad antra lupus.

Carpimus ergo viam, recipit nos Anglia fessos;

40 Hinc pater in patriam migrat et astra petit.

Ad natale solum grandis iam facta revertens

Cum, tunc Hierusalem capta, dolenda gemens,

Hic obsessa manens spatio ter quinque dierum,

Impleo pro posse seva virago virum.

45 Assimilata viro galeam gero, menia giro,

In cervice lebes cassidis instar habet.

Femina fingo virum, tophus pretendo saphirum,

Plena metu disco dissimulare metum.

Estus erat, nec erat requies pugnantibus; ergo

50 In muro fessis pocula trado viris.

Et venit ecce mole mihi petra simillima mole,

Cuius fragmento cesa cruore fluo.

Sed cito sanatur, cui mox medicina paratur,

Vulnus, sed Signum vulneris usque manet.

55 Cumque dies festus aderat sine carmine mestus,

Michael alme, tibi, quid nisi terror ibi?

Nam mox post pactum miserandi foederis actum

Hosti subiectus fit sacer ille locus.

Capta, bisantheos aliquot quia solvo, relaxor,

60 Estque redemptorum iuncta caterva mihi.

Tendimus inde Lachis illic loca tuta putantes,

Quo cunctos mecum vincula dira domant.

Capta iugo tristi trador pro nomine Christi,

Qui sibi mancipium me facit esse pium.

65 Nullis tormentis cedit constantia mentis,

Victrix semper erit inviolata fides..

Cogor ad indigna: lapides lego, congero ligna;

Iussum si renuo, concita cesa luo.

Verbera dira, minas, estus simul atque pruinas

70 Tristis sustineo, compede vincta fleo.

Ut doleant artus, cogit labor et cibus arctus,

Fervida longa dies, rara brevisque quies.

Hec ergo dum tolero, bene posse mori prece quero,

Sed miserante Deo libera mox redeo,

75 Et mecum capti victi quoque bis duodeni.

Ordine, quo res sit gesta, referre libet.

Inter captivos vinctus collega sacerdos

Exitit, hic doctus lege timensque Deum.

Exemplis semper, sic et sermone frequenter

80 Pro Christo docuit queque ferenda fore.

«Dura quidem patimur, ait, et miseranda, sed esto;

Ad tempus prestat quam sine fine pati.

Hoc vite genus est horrende mortis imago,

Solamen miseris sit cito posse mori.

85 Dura quidem patimur, sed culpis debita nostris;

Subveniet famulis sancta Maria suis.

Previa porta poli pietate polita parentis

Atque sui memorum traditur esse memor».

Hec ita dum loquitur, transacta nocte potitur

90 Voto quisque suo, quique redemptus abit.

Meroris tanti finem faciens ypapanti,

Qua concessa quies, est veneranda dies.

Si queris scire, quis nos tunc fecit abire:

Nos redimit Tyrius vir bonus atque pius,

95 Cui puer optatus eodem tempore natus

Letitie summe maxima causa fuit.

Actis ter quinis hic mensibus est mihi finis

Luctus, iam dicte Virginis alma dies.

Tunc meus ille bonus fugere ad deserta patronus

100 Me monet atque docet, nam mora sepe nocet.

Inde recedo cito, pagos ac publica vito;

Cumque capi timeo, sola latenter eo.

Captive testis saccus pro tegmine vestis

Est mihi, cui desunt hinc color, inde calor.

105 Hic brevis atque levis vix naturalia celat

Et tamen est oneri, cui decor omnis abest.

Unicus iste comes est per deserta vaganti

Cum libro saccus, res mea tota fuit.

Panis me torta sustentat quinque diebus,

110 Post quem radices sumo docente fame.

Nil mihi de rebus humanis quinque diebus

Confert solamen; ut queo, dego tamen.

Anxia sola vagor, heremus patet undique lata,

Insuper et bis sex pretereunda vada.

115 Quid faciam? mortisne metu discrimina mortis

Incurram? pontis spes mihi nulla manet.

Ne redeam, mala me terrent experta; mancre

Hinc vereor, ne sim preda voranda feris.

Audax esse metu compellor, transeo primum; fol.57^v

120 Ordine, quo primum, transeo cuncta simul.

His ita completis cum sole ruente soporem

Appeto, fessa nimis membra quiete fovens.

Stratum prebet humus, flectenti gramine mollis,

Hunc heremita rudis gaudeo nacta locum.

125 Gleba caput recipit sacco, quem detraho, tectum,

Nam mihi, quo tegerer, nil nisi saccus erat.

Evigilians media iam demum nocte peracta

Allevo (?), formoso vellere tecta nivis.

Mira loquor, sed vera tamen, dum surgo, vaporem

130 Reddit humus. nivibus quis calor, unde vapor?

Preterit Aurora, festino per avia, temptans

Urbis ad Antiochi posse venire loca.

Haud procul aspicio silvam silveque sub hora

Stat Parthus, psalmos vi rapit iste meos.

135 Tristis discedo, sed cum iam longius essem,

Me vocat et pedibus volvitur ille meis.

Penitet et facti valde redditque libellum.

Sed tam devotus barbarus unde mihi?

Inde viam monstrat. gaudens contemno laborem,

140 Portus Antiochi proxima tecta peto.

Hic dum lucra sequor, nautarum diluo vestes,

Stansque super litus, in mare lapsa cado.

Extrahor a nautis, sed pellicium perit unda

Infectum, quod ibi nuper adepta fui.

145 Milia per quinque distabat portus ab urbe;

Nec mora, pro votis urbis amena peto.

Dum moror hic, gentilis adest exercitus ingens,

Qui me Hierosolimis ceperat, ecce dolor!

At princeps cunctanter agens negat esse timendum,

150 Arma, viros, victum sufficienter habens.

Impatiensque more subito procedit in hostem;

Dum fugat atque ferit, gens mala tota perit.

Bello completo victor redit agmine leto

Atque triumphanti plausus ubique sonat.

155 Iam rebus plena, dives sum, nuper egena;

Sed mihi prosperitas non solet esse diu.

Haud procul a Tripoli casus ignara fateri

Experior misera, que mala casus habet.

Causa nescio qua, dum pontem transeo, cerno

160 Cultellum longi cuspidis ante pedes.

Hunc ibi perdiderat oleri studiosa lavando

Femina, quem leta sumo forumque fero.

Servus adest, qui me circumvenit arte dolosa,

Hic gentilis erat, doctus ad omne malum.

165 Mercari se velle refert, divertit ad edem

Principis et noto pervia porta patet.

Subsequor intrans, post primam portam secunda

Nos recipit, necnon tertia, quarta quoque.

Demum respicio, nec iam licet ire retrorsum,

170 Nam mox clausa mihi ianua queque fuit.

Ingrediens aulam dominis cenantibus adstat;

Ethnicus, ut didici, dives uterque fuit.

Alter inhumanus solo me lumine terret,

Alter blanditur compatiensque mihi.

175 Oblatos contemno cibos et iussa sedere

Abnuo, iam metuens mortis adesse diem.

Quam miseranda, putas, mihi mens erat undique pressa

Penarum stimulis, quas metus ipse parat.

Tot mala sustineo, quot mox formido subire;

180 Sic vixisse diu mortis imago foret.

Et quid agam? volo nec valeo divertere quoquam;

Extat ubique cliens, ianua nulla patet.

Omnia me terrent, vultus et verba loquentum,

Cum mihi sit nota Parthica lingua minus.

185 Expers consilii, timor interiora dolore

Dum replet, in labiis sancta Maria sonat.

Virginis ad nomen dominus stupet ille benignus

Et pius efficitur ethnicus absque fide,

Conveniensque suos super hoc ait: «Ecce Mariam

190 Clamitat>, — hincque meum me iubet ire locum.

Displicet hoc domino nequam. que cura! quid inde?

Egredior. grates, Virgo Maria, tibi!

Capta Lachis per te sum libera, constat aperte;

Hic quoque sicut ibi laus sit honorque tibi!

195 Subiugat interea Cyprum rex Anglus et inde

Regem Francorum trans mare Victor adit.

Invidiam res gesta parit. peccatur utrinque;

Nec dominum patitur iste, nec ille parem.

Dum cupit absque pari cunctis solus dominari,

200 Pax perit, exoritur factio, turba gemit.

Turbine turbatur isto procul hospita tellus;

Vivere me peregre tedet, abire libet.

Esse diu peregre, rarus, qui non ferat egre.

Est cognatus amor, cui loca nota placenta

205 Post varios casus viteque pericula tanta

Hinc festino patris posse videre domum.

Que procul absenti Scotorum defero genti,

Vir sacer Andrea, suscipe vota mea.

Per loca sanctorum, te, Iacobe sancte, revisens

210 Romam preteriens visito, mesta quidem.

Insidias etenim latronum passa famemque,

Hinc rebus nudor, inde salutis ope.

Unica spes superest, germanum querere fratrem,

Qui sicut frater, sic et alumnus erat.

215 A me nutritus, undenis me minor annis,

Quem tenerum soleo ferre, referre scolis.

Hunc investigans, Francorum finibus ecce

Audio iam monachum. Francia, te repeto.

Belvacum veniens, ubinam sit, sciscitor. inde

220 Monstratur Fres mons, quo manet ille, locus.

Inventus tandem, que sim, vix credit, et aio:

Hoc nomen matris et patris illud erat.

Tres pueros una mater concepit ... una

Quos baptisma lavat, Christus ad astra levat.

225 Quid dubitas? illa genuit nos dicta Sibilla,

Hec nobis mater et fuit Hulno pater.

Sint procul a penis, celis fruantur amenis,

Cum sit uterque reus, parcat utrique Deus.

His intersignis credit, lacrimamur uterque;

230 Casus pando meos, meque loquente gemit.

Post hec hortatur mundi contemnere vitam;

Que reddat monacham, me docet ille viam.

Pro me sollicitus, qua possim degere vita,

235 Ut monacham faciat, dicere cepit ista:»

Sermo exoratorius ad contemptum mundi et ad religiose sancteque vivendum eiusdem Thomae Cisterciensis

Fallit ait quod adest et abest mox, nec manet ergo

His sit nulla fides quae fugitiva vides.

Nil hic quod quaeras satis unde quaeraris abundat

Defectus fidei fraus, dolus, omne malum

240 Ebrietas, fastus, iactantia, crapula luxus,

Lis, odium, rabies, virga, ruina, neces

Bella manet cum fraude fides cum crimine virtus

Cum pietate scelus cum ratione furor.

Hic mors, hic morbus, labor hostis, curva senectus

245 Nec bona quae veniunt suspicione carent.

Mella ministrat apis fuge spina rosarum

Est genitrix sic ..?.. sunt mala mixta bonis.

Sunt laqueis plena vitae praesentis amoena

Qui sapit, ille pavet atque pavenda cavet.

250 Longa salus animos plerumque tepore solutos

Reddit, dum mortis nuntius omnis abest.

Tres sunt nuntii mortis morbus casus senectus

Fastum fama fovet indicens bella pudicis

Mentibus est ne bonum quod facit esse malum

255 Nescit perpetuo stultus quod nutriat igni

Corpus quod tantis curat alitque modis.

Res quae pereunt male publicus extimat error.

Vilia sunt vulgus quae preciosa putat.

Parva puta quaecumque malis confringit habere

260 Crede quod iratus saepe dat ista Deus.

Noveris esse tuum quod agis quod habes alienum

Casus opes abimit, sed bene gesta manent.

Quanta feres hinc tanta feres sit cura paradi

Unde opera eorum non opes sequuntur illos

265 Tecum laeta feres quae modo maesta feres.

Quid gemmae, quid opes, quid praestant aurea vasa?

Quid iuvat ampla domus quid nocet arta cassa?

Cur metuunt homines agrorum perdere fines,

Cuique satis solum, quid iacet ille solum?

270 Indiscreta pari sunt, omnibus omnia forte,

Iustis iniustis aspera laeta simul.

Hinc queritur Salomon nil peius in orbe videri

Non tamen hoc casu sed ratione geri.

Et quia defertur sententia debita pravo.

275 In vitium praeceptis absque timore ruit.

Absque nota solus legitur regnasse Iosias,

Qui tamen ut quivis pessimus ense ruit.

Cum bona sint decreta Dei plerisque videntur,

Non bona, eum nequeant sub ratione capi.

280 Non video, non adverto, non iudico quemquam

Causas scire modos nosse videre vias

Cum secat et pungit, cum mulcet sanat ..?..

Omne Dei donum noveris esse bonum

Sela Dei novit prudentia cuius ab alto

285 Pectore procedit quicquid inesse venit.

Qua ratione, quibus causis praecepta det orbi

Non bona cum ..?.. sit bonus, ille bonum

Rerum fons ipse mundi sator orbis Idea,

Qui facit ex nihilo quod nequit esse nihil.

290 Est ab humo formatus homo nihil inde laboris

Qui creat incurrit cuncta quietus agens.

Que cito casurum novit cur condidit ex quo.

Pro lapso voluit tam miseranda pati.

Mortis tam dirae, probra qua ratione subire

295 Factus homo meruit qui sine labe fuit?

His perpendo malis qua sim malus et mea qualis

Extiterit vita quae reparatur ita.

His declaratur Paulus qua vera loquatur

Qui docet occultas numinis esse vias.

300 Cur mundi sit forma teres, mundusque ligetur
Quinque paralellis est mihi cura minor.
Humores cur Luna ferat, cur aequora Lunae?
Detrimenta luant Physicus ista sicut
Quatuor ignis habet, moriens in nube paritque
305 Fulmina dum moritur, Physicus ipse docere solet.
Exit ab Aegypto gens maxima, sed duo tamen
Multis pollicitum promeruerunt solum
Electos paucos multos legis esse vocatos
Cur hoc, cur illa, nemo docere potest.
310 Causa non rerum bonitas divina timeo
Feste patet, ne quis adeat inde quaeri.
Si bonitas rerum genetrix, si summa creatrix
Expedit in primis eius amore frui
Non honor optetur, non laus, non nomen inane
315 Si cupis ad summum scandere posse bonum
Et domus et fundi falla quod gloria mundi,
Sollicitant animos, nec satiare queunt.
O vere felix possessio sola beatos
quae facit ex miseris cetera pondus habent.
320 Saepius alta ruit ventorum flatibus arbor,
Tuta humilis laurus, tuta minia manet
Corporis est animae quies cum pompa cavetur
.?. vipera tabe tumens.

Sobrius ut virtus fit sanctis vilis anicetus.

325 Sufficit ut frigus hic fuget ille famem

Nam qui ditari querit, cupit illaqueari.

Esse docet Sabhane retia Paulus opes.

Aspera quos nequeunt pervertere prospera possunt

Paucis scire datur prosperitate frui.

330 Et Salomon Sapiens et Sanctus David uterque

Prosperitate ruit, dives uterque fuit.

Si placet, ausculta, quam sit meditatio stulta

His acquirendis, quae rapit hora brevis.

Vita fugit cito, vita fugit dum nomino vitam

335 Et citius vitae nomine, vita fugit.

In vase fragili, fragilis reminiscere vitae

Cui praesens hora deperit absque mora.

Tempora dum veniunt, abeunt, sic tempora fiunt.

Longum nunquid erit, quod fugit atque perit.

340 Quam brevis, et venti similis sit vita memento,

Ut fugit aura levis sic tua vita brevis.

Post mortis morsum, quia non potes ire retrorsum,

Dum vocat et locus est, nunc miserere tui

Quisquis opem propere de caelis optat habere

345 Urget opus meritis, si sapit ipse, suis.

Gratia nil meritum munus praestare petitum

Scitur cum meritis spes venit aequa suis.

Est proprium mentis, non sponte bonum facientis.

Haec differre libens quae facit illo/e ait

350 Hactenus attrite recolens discrimina vitae

Posse time fieri, cras mala sicut heri.

Per fines mundi, iam sit tibi finis eundi,

Expedit estque decens, vita quieta tibi.

Cura sit ista viris peregre loca sancta videre

355 Sexus feminei sit pia vita domi

Vivendi forma Benedicti sit tibi norma.

Ad superos alia tutior ista via.

Inspice festina, dilata nocet medicina.

Cum sit amica salus quaerere salutis opus.

360 Ut moriens tuta discedas, te modo muta,

Terminus ut vitae, terminet omne malum.

Sic ait et mox curis abnego me perituris

Cum grege virgineo prompta vacare Deo.

Tunc Ludovicus comes, Omnipotentis amicus,

365 Me cunctis inopem, spondit et addit operem.

Princeps Blesensis cuius Graecos domat ensis

Gaudeat egregius sanguine mente pius.

Princeps et patriae flos praecipuusque Mariae.

Custos iustitiae regula nos veniae

370 Subiectis lenis clemens et largus egenis

In causis aequus, pronus ad omne decus.

Nunc ne quid triste patiaturs dirigere Christe

Te semper quaerat et tibi grata gerat.

Qui si decessit cum sanctis in requie sit.

375 Quo dolor et fletus sunt procul atque metus

En quibus explevi cursum miserabilis aevi

Ut meminisse queo sunt ita teste Deo.

Dura pati didici, nondum tamen omnia vici

Sed tenet graviter quod mihi restat iter.

380 Frater ad haec iure quae restant sunt tibi curae.

A casu tutum non puto melle lusum.

Molle lutum mulier a ? saepe videmus

Argumenta trahi, si sapis ergo time

Occupet ossa metus, sit spiritus irrequietus

385 Causa tibi fletus est nova sive vetus.

Nam quis erit tutus nisi postquam carne solutus

Ad patriam vadit, stans ubi nemo cadit.

De prope laetatur qui de longe speculatur

Callet qui sibi met providet abque timet

390 Si rerum quis erit finis cognoscere querit

Isachar hic legitur finis esse cubans

Nemo satis tutus inter discrimina degit

Dum minime metuit mens in iniqua ruit.

Nihil est securius quam numquam esse securus

395 Quando? tutum non esse reor nil tutius unquam

Despicit et nubat qui vaga firma putat.

Est divina manus tornabilis addit et aufert

Ex facili causam noscere nemo potest.

Qui similis Moysi quis carior omnipotenti

400 Agnitus est? Per quem signa stupenda nitent.

Huic tamen absque pari magno sermonis amari

Primo dura datur res metuenda nimis.

Improperate Deo recitatur culpa vetusta

Et generat poenam non nova culpa novam.

405 Mortis in articulo quondam quae gesserat audit

Sed sic divinis proficit ille nimis.

Purgat enim terror culpam quam traxerat error,

Creditur omne scelus tergere posse metus?

Cur homo prudentem, cur se videre scientem

410 Audeat ignorans quis sibi finis erit?

Electum vocat atque bonum Scriptura Saulem,

Non bonus electus sed reprobatus obiit

Ergo probus reprobo Saulus pereunte Saule,

Corpus castigat ne simul ipse ruat.

415 In Paulo Christus fuit ut solet esse foris thus

Sicut odore patet, thus nec in igne latet.

Christus honoretur et in illo Paulus ametur

Nescio sit ne Deo carior alter eo

In caelo didicit per quem simul diu vicit

420 Contempsitque duces vulnera flagra cruces
Verbera, vincla, minas, lapidates, ? , pruinas
Quae quia nec timuit, pronus ad illa fuit.
Nocte dieque maris legitur submersus amaris
Undis naufragia sustinuisse tria.
425 Magnus et insignis modo doctrina non signis
Ad vitae patriam prodit ubique viam
Floret adhuc mundi moderatrix Roma rotundi
Plena fide per eum docta timere Deum
Subdola gens Etrusca fidei sine lumine caeca
430 Munus ab hoc fidei caepit opemque Dei.
Curandis morbis animae simili caret orbis,
Qui dum tuba sonat, fulminat atque tonat
A vitiis mundus nulli virtute secundus
Cui licuit soli scire tacenda poli
435 Sic precor accepta laus nec videatur inepta
Audeo testari praeminet absque pari.
Ardet et ardentis reddit se saepe legentes,
Quos per scripta monet hos pietate fovet.
Est Turonis testis ubi quondam rabida pestis
440 Cum Monachos rapit res memoranda fuit.
Pauli parcatur sectori nec moriatur.
Coelitus insonuit turba quae peste ruit
Vivere posse bene confer mihi doctor amoene

Orare pro me, Paule, memento Thomae.

445 Sicut das nosse bene vivere da quoque posse,

Saepe mali fiunt qui bona multa sciunt.

Ista tuae laudi data carmina caelibus audi

Versus quinque quater, sex quoque sume Pater

Composuit totidem sub cultu simplice pridem

450 Damasus, ecce tibi laus sonat hic et ibi.

Iure sonat Paulus hic quod mirabilis orbi

Mirandus famae praeminet ipse suae.

Trans hominem mens illa rapit condita sapore

Divini sensus ut probat ille stilus,

455 Paulum nonne suo describit carmine nato

Ethnicus ex ametris versibus ista loquens.

Ille animo vere caelesti a carne remotus

Mente adiit superos et quae natura negabat

Visibus humanis oculis ea pectoris hausit.

460 Cumque animo et vigili perspexerat omnia cura

In medium discenda dabat, rogo, perspice Pauli

Quam proprie studia praecinit ipse pia.

Artus et arduus est, Paulum, qui duxit ad astra

Callis ? miseris quos via lata tenet.

465 Securus quis erit ubi ne cadat ille pavescit

Quem vas electum nominat ipse Deus.

Corpus, ait, castigo meum ne sancta loquendo

Fiam nec sanctus carnis amore reus
Cum quis erit vitae cupidus subdatur oportet
470 Spes ut Divino Spirituique caro
Dispar natura dispar sententia forma
Est homini discors sic ? ille duplex
Summa petit natura peior sapit iam secunda
Appetit excelsa corpus ima caro
475 Hinc patimur bello plusque civile verendus
Cui nisi post fumus finis adesse nequit
Aerii cives quibus aer carcer abyssus
Poena dolor visus nos sine fine premunt.
Hoc genus a nostro suggit sibi gaudia luctu
480 Hic pax nulla fides ficta dolosus amor
Contra nos semper est conspiratio saeva
Demonis et carnis sed nocet illa magis.
Ita? rediv hic manet haec immobilis ergo cavetur
Vix me decipiat insidiosa comes.
485 Loth cum Samsone David quoque cum Salomone
Compulit ad lapsum dum male recta fuit
Constat quod carnis brevis est et foeda voluptas
Absit ut aeterna subtrahat illa bona.
Membrorum mentisque vagos circumspecte motus
490 Indicium metus hos cogat habere modum
Ne desit morum tibi formula dicta priora

Quae tibi collegi sit tibi cura legi
Mens vaga lingua loquax gula nobilis acia nisus
Discurrens oculus sint inimica tibi.
495 Exterior tibi quid cultus conferre volebit
Si mens sordescat nil nisi vana sequeris
Affectus reprime ne mens discurrat ubique
Et nusquam maneat dum quasi musca volat
Mutasti vestes animam mutare memento
500 Est virtutis opus animum hunc cohibere vagum
Disce quietis amans cordis vitare tumultus
Stultorum risu sublata digna scias.
Sit tibi praecipua quod amas cognoscere cura
Non te commendant interiora Deo
505 Exercent bona cum sanctis quandoque maligni
Pax labor est dispar causa laboris amor.
Sive volens quid amas serva quod mente retractas
Saepius et quid amas illico scire potes.
Esse tamen mores reor hoc quod mentis honores
510 Pravus amor reprobos dat pius esse probos
Quam praeclarius amor cum Christo velle quod ille
Cum duo ne duo sint spes unus agit
Alter ego nisi sit quis erit mihi verus Amicus?
Nil fuerit quod ego nec erit alter ego.
515 Nil tibi cum multis vulgi solacia vita

Sola sedens soli quaerere placere Deo

Sub? dum latitas tibi noxia plurima vitas

Redditur in turba turbida vita nitens

Noxius est sermo quod non est utilis ergo

520 Artubus est cunctis lingua timenda magis

Labitur ex minimo quando lingua versatur in udo

Numquam lingua rea fuit nisi mente rea

Turpia non facile refert qui vivit honeste

Cum solet ex facili turpis honesta loqui.

525 Non dolet indigne pro lingua dives in igne

Quae peccare solent plus et membra dolent.

Hactenus ad lites preces ad iurgia velox

Alterius disce iam male dicta pati

Qui nos obiurgant hi nostra piacula purgant

530 Nil animae plagis credo salubre magis

Iratus fatue fratri qui dixerit igne

Tartareo (Christo teste) cremandus erit

Excutiet pacem quam dat patientia nullus

Turbatorque tuae nemo quietis erit.

535 Obice virtutis confingitur impetus oris

Nemo satis firmus quem levis aura movet

Et quis in alterius lingua moderamina servat

Vix est qui in propria possit habere modum

Duritiam mentis tempta mollice rigore

540 Flectere cervice cordis habere cave
Crebro periurat qui sine causa cito iurat.
 Hoc ergo soror cave nam? nocet est grave
Si Christum quaeris iam non vitare iuberis
 Lingua loquax veri debet amore teri.
545 Cognatos ventri renes natura creavit
 Tum minus hi cupiunt cum capit ille minus.
Praepropere laute nimis ardenter studiose
 Coenantes tenere dicimus esse gulae
Crede tibi vinum siquid nimis esse venenum
550 Omnibus in rebus est medicina modus
Plus est virtutis rebus mediocriter uti
 Quam penitus licitis abstinuisse bonis
Faemina victa maero quod inhaereat ebria vero
 Nec fieri spero nec fide iussor ero
555 Delictiae delicta foveant delicta dolores
 Crede voluptatis finis amarus erit.
Delicias faenum reputant vinumque venenum
 Hi quibus herba cibus sol focus antra locus
Ventre satur pleno vix est vapor ut det egeno
560 Exurit inde (Deo teste) beatus erit.
Nec tua sit vita tibi mors fastidia vita
 Quae cum desidia saepius esse solent
Nunc lege, nunc ora, nunc cum fervore labora

Sic erit hora brevis et labor ipse levis.

565 Semper idem facere generat fastidia vere

Actus qui mutat nil satis esse putat

Sunt cum desidia fastidia desidiose

Qui divina gerit ut legis ipse perit

Sicut causa locus tempus persona requirunt

570 Vir sapiens actus mutat idemque manet.

Otia devita subdantur membra labori

Est semper vitiis carnis amica quies

Ludere ridere mortisque timore carere

Sunt fatuae mentis signa cavenda nimis

575 Non ludos tibi sed laudes Deus exigit ergo

Sit tibi pro ludo laude placere Deo.

Quae populi lacrimas gemitus suspiria spectas

In caute rides cum miseranda vides

Esse putant risum derisum suspiciosi

580 Propter eos species est reprimenda mala

Nunquam sis hylaris nisi fratres intuearis

Unanimes iubet hoc quod Nasareus habet

Vestis culta cibus largus iocus otia somnus

Enervant animum luxuriamque foveant.

585 Post epulas iustum virtus monent esse severas

Ante cibum facies quemque serena decet

Damna pudicitiae devitans disce labere

Ne tibi sit virus saepe videre viros.
Visum compesce ne devius erret et intus
590 Mentem sollicitent quae speciosa patent
Vitetur caute quaevis occasio culpa
Hanc et persona suggerit atque locus.
Haec ubi inveniunt animus plerumque vacillat
Et subito cursu vita pudica ruit.
595 Labimur ex facili quando mens lubrica nostra est
Et cito sordescit quae modo munda fuit.
Illicito carnis tactu quaesita voluptas
Efficit in mundum criminis esse Deum
Serpens vicinus occasio quaeque reatus
600 Numquam serpenti proxima tuta quies
Teste viro docto nulla separabilis arte
Laesa pudicitia est deperit illa semel.
Vulgo sermo sonat oculus quod non videt extra
Non solet interius ergo latere salus
605 In sexu fragili res optima nolle videri
Infirmata sui prodigia vilis erit
Martino factam quoties lego laudo repulsam
Cum renovat tantum, virgo videre virum
Sunt latebrae labor et lacrimae tua gloria pacem
610 His adiunge Deo nil sine pace placet.
Astra poli caelique vices septemque planetae

Summa pace vigent quae ratione carent.

Pax rerum virtus et lex et nexus et ordo

Pestis rancoris hominis mors interioris

615 Omnibus est plagis credo timenda magis

Inficit ista leves animos plerumque piorum

Quos post corrumpant inveterata diu

Irato causa sua semper recta videtur

Hinc in rancorem vertitur ira placens.

620 Vita pudica nihil bona nil volet actio ni sit

Spiritus in nobis unus et una fides.

Expedi ut caste degens vivas quoque caute

Ut sis casta volo corpore mente magis

Cognita et coitum mihi nulla fuit mulierum

625 Non sum virgo tamen vir venerandus ait.

Virginibus fatuis non desunt vasa pudicae

Carnis sed vacua compede luce carent

Hinc ergo ni fallor Domino referete vocantem

Ornatamque legis demonis esse domum

630 Haec ne concipiat coitum cavet abstinet ardet

Instat ne penitus irrita vota gerat

Oscula dat virgo sed et ubera tradit amico

Sicque per amplexus urit utrumque Venus

Haecine virgo manet Veneris ventrique ministra

635 Virginis egregio nomine foeda nitet

Culpa minor subisse thorum quam rebus abuti

Nubere nec uri lectio sacra sinet.

Sit mihi fas audita loqui pleraeque ?

Dum modo non coeant turpe canere? nihil

640 Haec nimis horrenda specialiter his metuenda

Quos solvenda Deo nubere vita vetant

Sexus uterque perit sodomis ardentibus ergo

Faemina sit mas horreat omne nephas

Turpibus est digne transmissum sulphurin igne

645 Xenia consequitur foetida foedus amor.

Luxuriae morbis pars maxima subiacet orbis

Nemo satis vitia quisque ruina timet

Mors animae luxus mors est certissima fastus

Cum sit utrumque grave vulnus utrumque cave.

650 Virginitas elata perit cum saepe videmus

Expertus vitia carnis ad astra trahi

Virginitas humilis res est sublimis in illa

Quae manet angelicis est socianda choris.

Laudis amor virus virtutum pessima pestis

655 Mentibus est castis res honerosa nimis.

Leditur ex facili cum primum vinea floret

Sic nuper coeptum laudis amore bonum.

Si laudabilis es laudes contemnere vere disce

Ferrea transfigit pectora laudis amor

660 Mentibus infusum nos mulcet dulce venenum

 Laude dum quaerit ubria vitia perit

Multos ista lues fallit sibi parvula credens

 Omnia dummodo sit vita polita foris.

Mors animae tumor est animi brevis ortaue cussit

665 Non est inflatis pervia porta poli

Nec minus infectus est quam fastu umbraque

 Prospice posse duo vincere certa salus?

Pulsat ferventes vitanda superbia mentes

 Et cum fervor abit illico tepor adest

670 Ecce labor maestus timor ?que molestus

 Hinc tumor inde tepor pulsat ubique timor.

 Suggestit iste malos efficit ille foveat

Ut glacies dura paulatim sole liquescit

 Sic plerumque plus tempore torpet amor.

675 An non conversos noviter fervere videmus

 Ad tempus sed mox vita tepore perit

Si bene caepistis concordet ultima primis

 Ne sint dissimiles hic vir et ille puer

Exhibet interdum tepidus bona sed bene numquam

680 Nemo potest tepido corde placere Deo.

Thure Deo placere volens intende quod offers

 Dat calor ut penetrat aerea thuris odor.

Inspice quam dure tepidos sacra lectio tangit

Quos curvare genu compulit haustus aquae
685 Qui stando biberant Domini miserante triumphant
Poplite qui flexo vulgus honore caret.
Si mala te terrent mala permansura memento
Si bona delectant quae se perenne bonum
Illico videre vel propter inania flere
690 Est par culpa fere sint procul ista tibi
Quot cito pertransit de quo bene quaerite an sit
Nam sine fine fugit cur sine fine placet?
Hic modus absque modo Christi debetur amor
Cui quantum debet reddere nemo valet.
695 Quid sit amor doceo cuius non sentio nodum
Hoc scio verus amor nescit habere modum
Cum nos ille prior dilexerit aequus iniquos
et ne nos semper inserit ille semel.
Unicus eius amor omnem transcendit amore
700 Cuius ad ingressum nil sapit omnis amor
Hoc mel silvestre rarum nimis usus in esus
Illius ni laterbris corda quieta foveat.
Iste cibus Paulo fuerat frequens atque Ioanni
Baptistae nec erat unus utrique modus.
705 Alter enim latitans hominum consocio vitans
Vixit communis omnibus alter erat
Cuilibet ut quivis prosit locus assit oportet

Iste cibus sine quo nil loca sancta valent
Quod nec efficiant sanctos loca sancta probavit
710 Angelus e caelo lapsus ad ima ruit.
Clarus et insignis cunctis praelatus honore
Enituit quondam Lucifer ille potens.
Elatus subito privatur munere tanto
Qui modo qui fuerit est meminisse dolor
715 Precunctis quondam felix a Rege secundus
Omnibus inferior cogitur esse vagus.
Ut meminit vates felix quicumque dolorem
Alterius didicit posse cavere suum
O fastus vitandi lues qua Lucifer hoste
720 Strenuus et liber exultat estque miser.
Crimine vita cavens satis est bona vita perfecta
Est cum laude geras digna maligna pati.
Multos prosperitas fallit quos ornat honestas
Sumptaque praepropere praemia lucra putant.
725 Hic est post obitum nulli datur esse beatum
Hunc simul et iugi prosperitate frui.
Iob sacer a puero fuit et Baptista Ioannes
Et cum hoc utrique crus sua vita fuit.
Quae sis cognosce veniam prece supplica posce
730 Ut Domino placet a prece nemo vacet.
Ante Dei vultum constat scelus esse sepultum

Cum pure facimus detegit ipse reus.
Quid quis ubi quibus auxiliis cur quomodo quando
Si breviter nec ne singula pondus habent
735 Non solet olla vagam fervens admittere muscam
Nec bona mens tibi quid sordis in esse sinit.
Poscendi venia dabitur mediante Maria
Cum sit amica Dei nulla negatur ei.
Haec caeli cives procellit proprio honore
740 Quae cum sit genitrix Virginitate viret
Adiuvat ipsa sui memores ut fida Patrona
Et praestat ne sint irrita vota bona
Gutta frequens lapide ferit et sit concavus idem
Sic qui praesbiterit in prece victor erit.
745 Non te dimittam nisi me benedixeris inquit
Israel et vicit improbitate Deum (Teremtés 32, 27)
De bonitate Dei confidere iure tenemur
Quae fuit ut fierent omnia causa prior
Cuncta creans cunctam foveat pietate necesse est
750 Natura proprium diligit auctor opus
Si meritis salvare suis si quisque valeret
Sufficeretque sibi non opus esset ope
Fle si solari servi si vis dominari
Qua caeli patria scanditur ecce via
755 Quod non vis fieri tibi tu ne feceris ulli

Quod fieri tibi vis tu quoque fac aliis
Quod das da cito cum vultu verboque benigno
Sic facies gratum quod libet esse datum.
In mensa tenui plerumque fit ampla voluntas
760 Plus dape donantis frons generosa vivat
Vita religio mentem discretio famam
Lux operum studium lectio verba modus
Luditium ius iustitiam rigor ora venustas
Exornet pietas viscera dona manum.
765 Vita fugit sine fine fugit mora tollitus omnis
Crescens decrevit cur quam stare nequit.
Vivere posse diu cupiunt omnes bene pauci
Cum bene quis poscit vivere nemo diu.
Haec ita constare constat feliciter ergo
770 Ornemus studiis tempora nostra piis.
Non nos praetereant in cassum temporis horae
Tempus abit fructus temporis usque manet
Librat in antithesis hinc res hinc tempora rerum
Tempora qui tribuit nulla perire sinit.
775 Cuncta simul signata tenet quaecumque geruntur
Donec cuique suum restituatur opus.
Laxarus ut mica iam non mendicus abundet
Et gutta careat qui modo dives erat.
Quid gutta micaque minus tamen ista notantur

780 Ut tibi pro minimis praemia certa scias
Aspera si tolleras gratissima praemia speras
 Poenam parit requiem nox tenebrosa diem
Tunc ego quae vici non est opus omnia dici
 Cum presens oneri vita sit opto mori
785 Ni fuerit vita per dura et aspera trita
 Apparere Deo non satis apta queo
Quod mihi donari volo nec valet apraetiari
 Spe cuius quaevis sit mihi poena levis.
Cum poena sentitur praemia poenae
790 Gaudia plena vigent copia summa boni.
Spernitur poena quam spes comitatur amena
 Si dolor est nimius nec valet esse diu.
Poena brevis iactura levis quam spe relevatur
 Ad praesens post haec vita beata datur
795 Deliciae sine defectu sine fine voluptas
 Et specie non spe gaudia plena vigent
Summa scientia firma potentia plena voluptas
 Omnibus omnia sunt publica nemo suus.
Huc risus sine tristitia sine nube serenus
800 Laetitiae summa est quod bona fide carent
Summe parens rerum, miseris pietatis asilum
 Quos sua culpa praemit, respice, solve reos.
Te moneat gratis sua gratia devius error

Ne nos involvat effice corda regens

805 Ad te livorem bonitas innata relegans

Arida nostra suo nectare corda riget.

Dulce mori miseris quia tunc Deus his misereris

Ut sit eis requies prima supraema dies

Te mihi solamen morienti da Deus Amen.

810 Post cellam caelum sit mihi larga domus

Sit mortis portus vitae mihi perpetis ortus

Atque sic Historiae terminus iste piae.